

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен **“доктор”** по: област на висше образование: *3. Социални, стопански и правни науки*, професионално направление: *3.8. Икономика*, научна специалност: ***Организация и управление на производството***

Автор на дисертационния труд: ВАЛЕНТИНА ПАНТЕВА АГАПИЕВА-АЛИОСМАН, задочен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Факултет по икономика на Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „ОРГАНИЗАЦИОННО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ“

Рецензент: ДОЦ. Д-Р ВАЛЕНТИНА ЛЮБЕНОВА НИКОЛОВА-АЛЕКСИЕВА, Университет по хранителни технологии-Пловдив, област на висше образование: *3. Социални, стопански и правни науки*, професионално направление: **3.8 Икономика**, научна специалност: *„Икономика и управление“*, определена за член на научното жури със заповед № РД-16-1283/20.11.2019 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема

Актуалността на представения дисертационен труд се изразява в разглеждането на пътищата за постигане на устойчиво развитие, чрез стратегическото развитие и ефективното управление на биологичното производство, сектор който се развива с бързи темпове не само в света и в Европа, но и в България, като част от глобалното пазарно стопанство. Дисертационният труд изследва и предлага практически значими насоки и препоръки за бъдещото решаване на установените проблеми и повишаване на икономическата ефективност на биологичното производство на земеделска продукция в условията на глобализация, динамична и постоянно изменяща се социална, икономическа и пазарна среда. Определянето на посоките за развитие на биологичното земеделие в зависимост от специфичните му особености и предимства е свързано с необходимостта от постоянното управление на организационно-икономически проблеми чрез използване на наличните ресурси за постигане на устойчиво развитие.

Това създава нарастваща потребност от научни изследвания в областта на биологичното производство и внедряването на добри практики, с цел разрешаване на възникващите организационно-икономически проблеми и повишаване на неговата конкурентоспособност.

В тази връзка може да се заключи, че темата на дисертацията е сполучливо избрана. Тя е *изключително актуална, дисертабилна е и има голяма практическа значимост.*

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване

Актуалността и значимостта на изследваната проблематика са аргументирани успешно в увода на дисертационния труд. Формулирана е изследователската теза, която се доказва в хода на изследването. Дефинирани

са коректно целта и свързаните с нейното постигане 4 работни задачи, както и предметът и обектът на разработката.

Избраната методология и изследователски инструментариум съответстват на сложния, многомерен характер на изследването. В хода на изследването са приложени различни статистически и икономически методи за изследване на икономическата ефективност на биологичното земеделско производство като: сравнителен метод, методите на анализ и синтез, монографичен метод, метод на статистическите групировки, балансов метод, метод за установяване на комплексното влияние на няколко фактора, SWOT-анализ, TOWS-анализ; изследване по метода на анкетните проучвания за получаване на директна информация, методи на икономическия и индексния факториален анализ, методът на прогнозиране посредством определяне на тренд, подход „частен случай“ (Case Study Approach), разчетно-конструктивен метод, проучване по метода на експертната оценка, метод на моментната снимка, статистическите методи Хи-квадрат, Т-тест, Ф-тест, Корелационен и Дисперсионен анализ, методът на групирането, дескриптивния метод и др. За анкетното проучване е използван методът на интервюто.

Отлично впечатление прави използването на количествените и качествени методи, извадковите анкетни проучвания и дълбочинните интервюта.

При интерпретиране на данните докторантката се базира на данни от различни литературни източници и интернет. Прегледът на специализираната литература включва и множество публикации на наши и чужди автори. Анализиранията литература обхваща и широк кръг от източници като – нормативни актове, доклади на държавни агенции и институции, доклади, публикации и становища на неправителствени организации, статии и коментари в пресата и др. Всичко това осигурява успешното извеждане на научното изследване и постигането на посочените резултати, свързани с разкриване на пътищата и възможностите за усъвършенстването управлението на биологичното земеделие .

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Представеният дисертационен труд е в обем от **220 страници**. В структурно отношение включва **въведение, 4 глави, заключение и 5 приложения**. Резултатите са получени чрез съвременен инструментариум и са онагледени с **11 моментни снимки, 1 схема и 37 таблици**, което е доказателство за качествата на докторанта като много добър изследовател.

Структурата на дисертационното изследване е логически построена и съответства на поставената цел и задачи. Трудът съдържа конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Дисертационният труд анализира съвременните научни постижения в областта на устойчивото развитие и стратегическото управление на биологичното производство. Библиографската справка включва **общо 308 източника, от които 143 на кирилица, 85 на латиница и 80 интернет източници**. Посочените литературни източници са актуални и пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Направените систематизации и обобщения показват задълбоченост и добросъвестна работа с литературните източници, умения за приложение на аналитични и дедуктивни техники за обработка на значителен обем информация с различни изследователски методики.

В дисертацията са представени ясно и нагледно конкретните резултати от направените научни изследвания. Докторантката прави анализ и оценка на организационно-икономически проблеми на биологичното земеделие и прилагайки интердисциплинарния подход, предлага конкретни решения и насоки за подобряване на биологичното производство в цялата страна.

Основните данни и информация, която е използвана в процеса на анализ и оценка на приложимостта на разработените подходи, статистико-икономическите методи са представени в 5 –те приложения.

С пълна убеденост мога да потвърдя, че докторантката притежава задълбочена *теоретико-методологическа подготовка и умения за самостоятелна изследователска работа.*

5. Приноси на дисертационния труд

Приносите могат да бъдат разделени на научни и научно-приложни.

Към **научните приноси** може да се отнесе задълбоченият теоретичен и емпиричен анализ на състоянието и развитието на биологичното земеделие в световен мащаб и в България; разработената методика за оценка и анализ на икономическите показатели, съобразно целите на изследване на биологичните стопанства; оценката на факторите влияещи върху състоянието и развитието на биологичното земеделие, както и комплексната оценка на показателите за икономическата ефективност в биологичните стопанства.

Към **научно-приложните приноси** се отнасят:

- предложените организационно-управленски, стратегически насоки и препоръки за решаването на редица установени организационно-икономически предизвикателства в биологичното земеделие в България.
- идентифицирани са конкретни пътища за повишаване рентабилността и конкурентоспособността на биологичното производство.
- систематизирани са иновативни методи и екологосъобразни производствени практики за интегриране в биологичното земеделие, които са предпоставка за устойчивото развитие на селските райони;

Приемам приносите като реални, достоверни и доказани в хода на дисертационното изследване.

6. Критични бележки и въпроси

Представеният дисертационен труд е цялостно, завършено изследване, с *безспорни приноси и качества*, към което нямам сериозни критични бележки, но си позволявам да задам **два въпроса**:

Първи въпрос: «Предвид световните тенденции в развитието на биологичното земеделие, кои са конкурентните предимства на българското био-земеделие?»

Втори въпрос: «В каква степен факторът локация оказва влияние върху рентабилността на биологичното земеделие?»

7. Публикувани статии и цитирания

Представени са общо 7 публикации за периода 2014 -2015 г, посветени на дисертационния труд. Пет от тях са представени на международни научни конференции в България, а останалите на международни научни форуми в

Румъния.

Прави впечатление постигнатия баланс на докторантката в склонността ѝ към екипна и индивидуална работа. В доказателство на това мое твърдение са представените 4 научни публикации в съавторство и 3 самостоятелни.

Посочените публикации отразяват в значителна степен основните постижения на дисертационния труд.

Представената справка с публикации показва, че съгласно националните минимални изисквания за получаване на ОНС „Доктор“, докторатката е постигнала 71, 67 точки, което е доказателство че тя не само е постигнала необходимия брой точки по наукометричните показатели, но и значително ги е превишила.

Авторефератът е представен в установената форма и съдържание. Той отразява в обобщен вид основните резултати от изследването и дава необходимата представа за теоретичните и приложни постижения на автора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Предвид достойнствата на дисертационния труд, актуалността и сложността на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми, може да се обобщи, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативно заложените критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ /ЗРАС, чл.6, ал 2 и ал.3 и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение /.

Посочените резултати от изследването, посветено на **„Организационно-икономически проблеми на биологичното земеделие в България“** дават достатъчно основание за **ВИСОКА ОЦЕНКА** на научния потенциал и изследователската дейност на докторантката.

Всичко това ми позволява убедено да гласувам **ПОЛОЖИТЕЛНО** за присъждане на **Валентина Пантева Агапиева-Алиосман** на научната и образователна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност: „Организация и управление на производството“.

Дата: 05.12 .2019 г
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО: П

(доц. д-р В. Николова- Алексиева)